

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 18. november 2010 truffet vedtak i

- Sak nr:** 72/10 (arkivnr: 201000490-14)
- Saken gjelder:** Klage fra A på jordskiftedommer B ved X jordskifterett.
- Utvalgsmedlemmer:** Unni Sandbukt (leder)
Johan Arne Slørdal
Jeppe Normann
Halvor Kjølstad
Bjørg Tørresdal
- Offentlighet:** Vedtaket er offentlig, jf. offentleglova § 3.
- Vedtak:**
1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder misnøye med saksbehandlingen.
 2. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor jordskiftedommer B.

Innledning:

Ved brev av 30. juni 2010 har A inngitt klage på jordskiftedommer B ved X jordskifterett. Klagen gjelder dommeratferd. Klagen er forelagt jordskiftedommer B, som ved brev av 24. august 2010 har avgitt uttalelse.

Klagens innhold er i stor grad sammenfallende med klage i sak 69/10 fra G vedrørende samme rettsmøte. Innhentede uttalelser fra meddommere og domstolleder legges dermed til grunn også i denne saken, noe klager er orientert om. Jordskifterettsleder C ved X jordskifterett er orientert om klagen ved brev av 4. august 2010. Prosessfullmektig advokat D er tilskrevet, men har ikke avgitt uttalelse i anledning saken.

I brev av 1. november 2010 hevder klager at Tilsynsutvalgets behandling ikke er forsvarlig. Dette er begrunnet med at Tilsynsutvalget ikke har innhentet uttalelser spesielt for hans klage, men har funnet å kunne legge de uttalelser som er gitt til klage i sak nr. 69 til grunn for sin behandling.

Tilsynsutvalget er kommet til at alle de forhold som Tilsynsutvalget kan behandle, det vil si de forhold som ikke kan angripes ved anke, i realitet er de samme i begge sakene. Tilsynsutvalget er derfor kommet til at en spesiell uttalelse fra de samme parter i denne saken ikke vil kunne tilføre saken noe avgjørende nytt.

Tilsynsutvalget er kommet til at saken er tilstrekkelig opplyst.

Saksfremstilling:

Klagen gjelder ulike forhold i forbindelse med rettsmøtet (inkaminasjonsmøtet) i X jordskifterett den 22. juni 2010 hvor innklagede administrerte saken. Saken har sitt utspring i en jordskiftesak som i hovedsak dreier seg om hytteeieres krav om bruksrett med motorisert kjøretøy til en privat setervei som ligger innenfor et landskapsvernområde. Klager er en av grunneierne i saken. Saken ble krevd av Y velforening ved brev av 9. januar 2010.

I rettsmøtet 14. juli 2010 ble vedtak om fremme av saken behandlet. Første utkast vedrørende sakens realiteter, bruksordning mv for privat setervei, ble sendt ut 24. august 2010.

Jordskiftedommer B har i sin oversendelse vedlagt alle sakens dokumenter, deriblant rettsbøker fra de 2 avholdte rettsmøter.

Klager – A– har vist til følgende:

- ”1) Jordskiftedommeren administrerte møtet på en måte som gjorde det vanskelig å forholde seg til hva som til enhver tid var møtets fremdrift. Mens vår part forholdt seg til god møteskikk ved å avvente dommerens anvisning av hvem som til enhver tid skulle få legge fram sine synspunkter, fikk vår motpart hemningsløst fremme sine synspunkter og kommentarer uten å be om ordet.
- 2) Dommeren tillot at en av partene fremmet usanne og sjikanøse personangrep mot undertegnede uten å gripe inn, angrep med et innhold som dommeren var gjort kjent med gjennom tidligere skriv og som var bevitnet usanne gjennom underskrifter fra andre grunneiere.

3) Da vår advokat presenterte grunneiernes syn, ble han stadig avbrutt / distraheret ved at dommeren trakk hans juridiske betraktninger i tvil. Vår motpart fikk presentere sin sak uten å bli avbrutt og fikk positivt ledende spørsmål. Dette ble gjort på en måte som gikk langt ut over hensynet til å belyse sakens realiteter.

4) Jordskiftedommeren sa under rettsmøtet at " grunneierne vil at krigen skal fortsette" Det ble ikke sagt noe fra vår side under rettsmøtet som skulle gi dommeren noe saklig motiv eller noen legitim grunn til å fremsette en slik påstand. Utsagnet tjener ikke rettens funksjon. Gjennom dette utsagnet viser dommeren at han er forutinntatt i forhold til hva han mener bør være utfallet av saken, og slik sett er det ikke i overensstemmelse med de krav som stilles til en rett om å opptre upartisk og uhildet.

5) En varslet befaring ble ikke foretatt, samtidig som dommeren trakk i tvil nødvendigheten av dette, med den begrunnelse at han ett og et halvt år før saken ble fremmet for jordskifteretten hadde syklet veien til endes og alle stikkveier. Det fremmes tvil om hvorvidt dommeren var gjort kjent med saken gjennom uoffisiell kontakt lenge før saken ble fremmet. I tillegg kjente hans meddommere ikke veien verken gjennom befaring eller ved fremlagte bilder.

6) Undertegnede bad flere ganger om ordet ved håndsopprekking uten at dommeren brydde seg om det. Ved ett tilfelle fikk jeg ordet etter at en meddommer gjorde dommeren oppmerksom på at jeg lenge hadde bedt om ordet.

Mitt hovedinntrykk var at saken var avgjort på forhånd. Flere forhold ved rettsmøtet var etter min mening lite egnet til å skape respekt for rettens funksjon. Og selv om du som part kan være preget av eget ståsted og egne interesser, er det viktig at retten blir administrert på en slik måte at man opplever den som upartisk og uhildet dersom den skal ha partenes tillit og respekt som grunnlag for at en domsavsigelse skal bli respektert".

Innklagede – jordskiftedommer B – har i hovedsak vist til følgende:

Han viser til uttalelse i sak 69/10. Av denne fremgår at han er usikker på hva klager legger i uttalelsen om mangelfull dagsorden for møtet. I innkallingen var det anført at temaet for møtet den 22. juni 2010 ville være fremme av saken og drøftinger av ulike problemstillinger. Etter innledning av forhandlingene, ble rekvisenten gitt ordet til spørsmålet om fremme av saken. I jordskiftesaker med selvprosederende parter, må partsinnleggene nødvendigvis skje i spørsmåls form og dommeren må sørge for at de øvrige parter må vente på sin tur. Dette skjedde også i denne saken, men han opplyste partene at de ville få ordet når deres tur kom.

Noen av partene i saken møtte med uanmeldt prosessfullmektig. Både dette forholdet, og innslaget av selvprosederende parter, tilsa at han som dommer måtte foreta "tilskjæringssteg" underveis for å få det ønskede utbyttet av forhandlingene.

Det er riktig at han avbrøt prosessfullmektigen med spørsmål og unntaksvis kommenterte noe av det som ble anført da han ikke kunne se at alt var like relevant for spørsmålet om fremme av saken. På spørsmål fra dommeren, ga prosessfullmektigen uttrykk for at man aksepterte bruksrett for hytteeierne, men at man gikk mot fremme av saken. Det ble opplyst at den etablerte veiforeningen ville løse problemene. Det var i denne sammenheng at han spurte prosessfullmektigen om de ønsket at krigen skulle fortsette. Dette var ment som et synonym til om de ønsket å leve videre med uenighetene.

Etter at spørsmålet om fremme av saken var tilstrekkelig klargjort, trakk retten seg tilbake for å ta stilling til spørsmålet. Resultatet ble umiddelbart meddelt partene. Det var i denne

sammenheng at han uttalte at det var behov for opprydding, ikke innledningsvis slik det er uttalt i klagen.

Fra supplerende uttalelse fra innklagede i brev av 24. august 2010 siteres for øvrig:

”I løpet av rettsmøtet 22.juni 2010 fikk alle parter anledning til å komme med det de hadde på hjertet uten avbrudd. Som rettsboka viser, hadde A ordet som part, og sto antakelig for dagens lengste innlegg. Det forhold A synes å angripe, er at det ikke ble anledning til en bredere gjennomgang før retten besluttet å fremme saka. Jeg viser i så henseende til min redegjørelse i brev datert 29.07. Det er viktig i denne sammenheng å påpeke at det før inkamnasjonsmøtet hadde skjedd en utstrakt skriftveksling. Materialet var på vanlig måte gjort kjent for parter og rettens medlemmer på forhånd. Noe av dette vedlegges.

Problemstillingene var derfor godt belyst gjennom de skriftlige innlegg, og jeg mener derfor at det var forsvarlig med en relativt komprimert forhandling for å kunne ta stilling til spørsmålet om fremme av saka. Jeg venter ikke at alle aktørene er like begeistret for at saka ble fremma så lenge noen er i mot dette. Jeg formoder beskyldningene om å være forutinntatt er nært knytta til resultatet av fremmingsspørsmålet. Det er nå en gang slik at når noen er for og noen i mot et utfall, blir det umulig å gjøre alle til lags.

Når det gjelder sakas realiteter, bruksordning etc for Y, sendes et første utkast til partene i dag. Det blir litt drøy kost å bli beskyldt for å være forutinntatt før en har kommet i gang med realitetsdrøftinger.

Når utelatt befaring påberopes som en stor mangel ved forhandlingene, er dette formodentlig først og fremst et prosessuelt spørsmål. Retten var imidlertid enig om at befaring var unødvendig for å ta stilling til fremmingsspørsmålet. Beslutningen ble tilført rettsboka. Det faktum at jeg ved en ren tilfeldighet syklet den berørte veistrekningen i ferien for 2 år siden, noe jeg var åpen om i møtet, nå brukes som grunnlag for å reise tvil om min habilitet, synes jeg faller på sin egen urimelighet”.

Domstolleder – jordskifterettsleder C – viser til at hun ikke var tilstede under rettsmøtet, og derved ikke har forutsetninger for å kunne uttale seg om dommerens opptreden i denne saken spesielt.

Meddommer – E – uttaler i brev av 26. august 2010 at rettsmøtet i Brekken 22. juni 2010 ble ledet på en grei og ryddig måte av jordskiftedommer B. Jordskiftedommeren ga uttrykk for at målet for møtet var å finne en løsning som partene kunne leve med, og i denne sammenheng ble det i en bisetning uttalt at partene måtte være interessert i en løsning heller enn å fortsette ”krigen”. Meddommeren oppfattet ikke dette som uttrykk for forutinntatthet.

Meddommer – F – uttaler i brev av 26. august 2010 at han mener dagsorden for møtet var godt nok redegjort for. A fikk etter hvert komme med synspunkter både i innledningen og ved senere anledninger. Meddommeren kan ikke huske at den ene parten kom med grove beskyldninger mot klager. Grunneiernes advokat ble stilt en rekke spørsmål som han besvarte meget godt. F uttaler at jordskiftedommer B ikke på noe tidspunkt virket forutinntatt. På spørsmål om det var ønske om befaring, følte ikke F at dette var nødvendig. F opplevde ikke på noe tidspunkt at jordskiftedommer B opptrådte partisk.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf. domstoloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har bedt om dette.

Generelt bemerkes at Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstolloven § 236 første ledd.

I klagen har A anført at jordskiftedommer B administrerte møtet på en måte som gjorde det vanskelig å forholde seg til "hva som til enhver tid var møtets framdrift". Motpart fikk hemningsløst fremme sine synspunkter og kommentarer uten å ha bedt om ordet. Mangelfull styring preget hele forhandlingen. Da hans advokat presenterte grunneiernes syn ble han stadig avbrutt/distrahert mens motpart fikk positivt ledende spørsmål. Videre ble varslet befarung ikke gjennomført med den begrunnelse at dommeren tidligere har syklet hele veien.

Denne delen av klagen oppfattes i første rekke å gjelde dommerens prosessledelse. Feil ved prosessledelsen kan som utgangspunkt brukes som grunnlag for anke over saksbehandlingsfeil.

Disse anførselene faller utenfor det Tilsynsutvalget har anledning til å vurdere, jf. domstolloven § 236 fjerde ledd. Under henvisning til disse begrensningene i Tilsynsutvalgets myndighet, avvises den del av klagen som gjelder misnøye med den aktuelle rettsavgjørelsen og den saksbehandling som ligger til grunn for avgjørelsen.

A har videre anført at jordskiftedommer B ved sitt spørsmål om "grunneierne vil at krigen skal fortsette" viste at han var forutinntatt i saken. Hans hovedinntrykk var at saken var avgjort på forhånd. Han har videre anført at en av partene fremmet usanne og sjikanøse personangrep uten at det ble grepet inn. Han mener dette ikke fyller de krav som stilles til en rett om at den skal opptre upartisk og uhildet.

Det fremgår av lovforarbeidene at Tilsynsutvalget forutsettes å kunne behandle "uhøvisk eller utilbørlig" atferd fra dommerens side, jf. NOU 1999: 19 side 325 flg. Det uttales blant annet at:

"Dette innebærer bl.a. at grov, ubehøvlet opptreden fra en dommers side i et rettsmøte vil kunne gjøres til gjenstand for disiplinær forføyning. Det samme må gjelde (andre) utslag av slett møteledelse..."

En dommer skal utføre sin dommergjerning upartisk og på en måte som inngir alminnelig tillit og respekt. I kravet til upartiskhet ligger at både parter, prosessfullmektiger og øvrige aktører har krav på tilbørlig respekt, og at dommeren skal være objektiv og nøytral i sin fremtreden, spørsmålsstilling og behandling av aktører og parter.

Det er beklagelig at A sitter igjen med en følelse av at jordskiftedommer B opptrådte partisk i saken, slik dette har kommet til uttrykk i klagen.

Tilsynsutvalget kan ikke se at jordskiftedommer B opptrådte forutinntatt og partisk i saken. På bakgrunn av uttalelsen fra B, legger utvalget til grunn at det store antallet selyprosederende parter, samt det forhold at noen av partene uanmeldt møtte med prosessfullmektig, utløste et behov for aktiv prosessledelse fra dommerens side. Etter utvalgets oppfatning foreligger det ikke opplysninger i saken som tilsier at jordskiftedommeren i sin atferd gikk ut over normene for prosessledelse.

Klager har ikke gitt nærmere opplysninger om hvilke utsagn eller handlinger som av ham ble oppfattet som sjikanøse og som personangrep. Tilsynsutvalget har derfor ikke grunnlag for å vurdere innklagedes handlemåte i denne sammenhengen.

Etter dette finner utvalget ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak overfor jordskiftedommer B.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder misnøye med saksbehandlingen
2. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor jordskiftedommer B.